

Espanyolisme cívic, 'ultra' i policial a la Catalunya sobiranista

CRÍTIC avança en primícia per als seus subscriptors una selecció del contingut de 'Plus Ultra', el nou llibre del fotoperiodista Jordi Borràs. Una obra a cavall de la fotografia documental i del periodisme d'investigació, en què Borràs posa el focus en el rebrot de l'espanyolisme en ple procés sobiranista català. El llibre indaga en l'anomenat espanyolisme civil i en el rol que hi tenen entitats com Societat Civil Catalana, s'endinsa en el laberint de les organitzacions de l'extrema dreta i aborda l'inquietant "espanyolisme armat": les expressions d'aquesta mena en l'interior de les forces de seguretat, també als Mossos d'Esquadra.

Jordi Borràs

'Plus Ultra' (Pol·len Edicions, 2015) no segueix un ordre cronològic, sinó que es basa en una sèrie de capítols dividits en temes diferents, cadascun dels quals abastament documentats. El llibre aborda el període 2009-2014, i per això comença i acaba amb dos reportatges sobre les mobilitzacions espanyolistes en el marc de dues dates significatives: la consulta d'Arenys de Munt el 13 de setembre de 2009 i la consulta sobre la independència del 9 de novembre de 2014. Entremig, 'Plus Ultra' es divideix en cinc capítols: "El baluard del futbol" està centrat en les expressions d'espanyolisme derivades d'aquest esport; "El front parlamentari" aborda el rol tingut pel PP i per C's els últims cinc anys; "L'espanyolisme civil" analitza l'activitat d'entitats com Societat Civil Catalana; "La constel·lació ultradretana" traça un mapa entre les diferents organitzacions d'extrema dreta, i "L'espanyolisme armat" posa el focus en els cossos i forces de seguretat de l'Estat. En aquest avançament editorial us oferim fragments dels capítols sobre espanyolisme civil, ultradreta i "espanyolisme armat". 'Plus Ultra' es presenta el dimecres 22 d'abril a les 20h al Centre Cívic Pati Llimona de Barcelona.

L'espanyolisme civil

L'aparició de Societat Civil Catalana (SCC) en cap cas no ha estat un acte espontani i irreflexiu fruit de l'eclosió del moviment espanyolista davant de l'escenari independentista. Així com altres organitzacions formades anteriorment han tingut un rumb poc clar i una direcció més que polèmica, la creació d'SCC ha estat una acció curosament estudiada i planificada per la necessitat imperant de reagrupar un espanyolisme profundament desmobilitzat i amb molt poca connexió amb la societat del país. Malgrat aquest intent, SCC no s'ha pogut desempallegar de l'allargada ombra de l'extrema dreta. No és estranya la presència d'ultradretans durant molts dels actes d'SCC. Cal tenir en compte que, tot i que aquesta organització pretén ser transversal en l'eix esquerra-dreta, l'espanyolisme militant es compon, majoritàriament, de sectors socials provinents de la dreta i de l'extrema dreta. És per aquest motiu que SCC ha cercat insistentment la implicació del PSC en els seus actes, cosa que només ha aconseguit amb la presència d'alguns dels seus dirigents, però mai amb una adhesió oficial com a partit.

Des d'un bon principi, SCC ha tingut molta cura de presentar públicament els seus fundadors i d'escollir la seva direcció, optant, per exemple, per una junta directiva (formada per 11 noms) amb persones de trajectòria política poc coneguda. Entre les cares visibles d'SCC hi trobem **Joaquim Coll** (vicepresident 1r), **José Rosiñol** (vicepresident 2n i tresorer) i **Susana Beltrán** (vicepresidenta 3a). No obstant això, no han pogut evitar amagar els vincles ultradretans d'alguns dels seus socis fundadors, com és el cas de **Javier Barraycoa**, que el dia abans de la presentació d'SCC escrivia [un extens article](#) al diari 'El Mundo' en què explicava les virtuts de la nova associació. **Barraycoa** és professor universitari al centre Abat Oliba-CEU i autor de diversos llibres de tall històric. També és membre de la Comunion Tradicionalista Carlista (CTC), un partit polític de dreta extrema, catòlic i ultraconservador que es regeix per la màxima "Déu, Pàtria, Furs, Rei".

Tot amb tot, aquesta no és l'única màcula en la direcció d'SCC: l'entitat és presidida per **Josep Ramon Bosch i Codina**, fill d'un conegut franquista de Santpedor (Bages). El seu pare, **José María Bosch Espinet**, va ser militant de Fuerza Nueva, el partit d'extrema dreta més important a l'Estat espanyol després de la mort de Franco. Del seu fill, tal com ell ha reivindicat en diverses ocasions, no se'n coneix cap altra militància que la que va tenir amb el Partit Popular de Catalunya i del qual ja fa uns quants anys que va estripar el carnet. No obstant això, el que no és tan conegut és que **Josep Ramon Bosch** va fundar, mesos abans que SCC, l'entitat presumptament historicista [Somatemp](#) de la qual és té constància que encara presidia al darrer trimestre de 2014, sent també president d'SCC tot i que, mesos abans, havia declarat a la premsa que se n'havia desvinculat feia temps. El posicionament de Somatemp amb els sectors més ultradretans de la societat catalana, tal com s'explica en aquest mateix capítol, és indiscutible.

La constel·lació ultradretana

Quan es parla d'espanyolisme a Catalunya, és inevitable situar el punt de mira cap a moviments ultradretans. Són precisament aquests grups els que han fet de la unitat d'Espanya un dels seus màxims dogmes. Cal partir de la base, però, que l'extrema dreta a l'Estat espanyol és una gran constel·lació de partits, organitzacions i plataformes força fragmentades i barallades entre elles: des de nostàlgics franquistes que encara fan de la bandera de l'àguila de Sant Joan el seu emblema de combat, passant pels activistes racistes emmirallats en el Front Nacional francès, fins als neonazis que tenen l'ull posat en els postulats renovadors de l'extrema dreta europea, ja s'autoanomenin nacionalsocialistes, nacionalrevolucionaris, o socialpatriotes. Diverses cares d'una mateixa moneda amb altes complexitats i matisos.

L'extrema dreta és qualsevol cosa menys monolítica, i Catalunya, paradoxalment, és i ha estat un dels laboratoris predilectes d'aquesta sinistra maquinària. D'organitzacions ultradretanes, n'hi ha un ventall molt extens, com també hi ha molt bona bibliografia per il·lustrar-se sobre el tema. Al llarg dels anys, la quantitat de sigles utilitzades per aquestes organitzacions és inacabable, moltes de les quals es mantenen en l'actualitat, però també se n'han format de noves. A continuació hi ha una mostra de les que des del 2009 han tingut més presència als carrers de Catalunya per abanderar el suposat espanyolisme dels catalans.

Plataforma per Catalunya (PxC)

Aquest partit, qualificat com de dreta populista per molts autors, va néixer el 2003 a Vic, al cor de la Catalunya profunda, emmirallant-se en el Front Nacional francès de **Jean-Marie Le Pen**. La PxC ha destacat des d'un bon principi per un lideratge inqüestionable ocupat per **Josep Anglada i Rius**, un exmilitant i dirigent local de Fuerza Nueva, que va ser destituït, a principis del 2014, del càrrec de president del partit que ell mateix va crear. Tot i que el discurs més conegut de la PxC ha estat el que fa referència al fet migratori, aquest partit mai no ha deixat de reivindicar l'espanyolisme com

un dels seus cavalls de batalla. Així doncs, tot i que, durant el mandat d'**Anglada**, certs sectors de PxC han procurat moderar el discurs espanyolista per mirar de captar sectors catalanistes, no és gens estrany trobar simbologia espanyolista en tota mena d'actes d'aquest partit i també la participació activa en els actes del 12 d'octubre que des del 2012 s'organitzen a la plaça de Catalunya de Barcelona. Cal dir, però, que des del relleu d'**Anglada** del lideratge del partit, substituït pel secretari general de la formació, **Robert Hernando**, la PxC ha augmentat la seva participació en tota mena d'actes espanyolistes, especialment els organitzats per SCC i Somatemp durant el 2014.

Movimiento Social Republicano (MSR)

La presència de l'MSR als carrers de Catalunya ha estat una constant des del seu registre al Ministeri de l'Interior espanyol l'any 1999. Amb seu a Barcelona (on va ser fundat), el partit, que recull el bagatge d'Alternativa Europea (AE), és d'ideologia nacionalrevolucionària: defensa la unitat nacional d'Espanya "tenint en compte" la seva diversitat cultural, es defineix com a republicà, i aposta per la justícia social. Alguns autors classifiquen l'MSR com a partit "socialista no marxista", de "feixisme roig", o directament de neonazi. L'organització rebutja classificar-se de dretes o d'esquerres, també rebutja l'etiqueta d'extrema dreta i es defineix com a partit transversal i "revolucionari".

És destacable de l'MSR l'aposta per renovar el panorama nostàlgic de l'extrema dreta espanyola, defugint la rèmora del franquisme i la seva iconografia. El seu llenguatge, símbols, colors (negre i vermell) i posicions ideològiques poden recordar els de l'extrema esquerra. L'MSR també té contactes i molt bones relacions amb el flamenc Vlaams Belang i és un dels referents a l'Estat espanyol del partit grec Alba Daurada.

Falange Española de las JONS (FE de las JONS)

FE de las JONS és una de les organitzacions que es proclamen hereves del partit d'inspiració feixista fundat per José Antonio Primo de Rivera. A banda de FE de las JONS, avui en dia hi ha diverses organitzacions actives que es proclamen falangistes. L'organització FE de las JONS es va fundar el 1976 a Madrid i actualment és liderada per **Norberto Pico Sanabria**.

Aquest partit és el que té més implantació a Catalunya de totes les organitzacions falangistes actuals. El més destacable de l'escassa acció política de FE de las JONS a Catalunya ha estat una política unidireccional dirigida a la qüestió nacional, destacant la irrupció que ha practicat al si de convocatòries unitàries al voltant del 12 d'octubre i del 6 de desembre, sumant-se tant als actes del Moviment Cívic d'Espanya i Catalans com a l'acte d'SCC de 2014. Tal ha estat la implicació de FE de las JONS amb aquests moviments que una part de la seva militància, especialment alguns dels individus que formen un nucli molt actiu a la comarca del Maresme, han fet tasques de servei d'ordre en diverses d'aquestes manifestacions. Les pàgines de 'Plus Ultra' documenten la participació de militants falangistes en els actes del 12 d'octubre de 2012 i de 2013 i del 6 de desembre de 2013, especialment sonada aquesta última perquè el cordó de seguretat que protegia la manifestació on hi havia els líders polítics del PP i de C's era format, en part, per activistes falangistes.

Casal Tramuntana

El Casal Tramuntana (inicialment anomenat Militia) es defineix com "un grup de joves identitaris, inconformistes i amb inquietuds socials, culturals i polítiques que s'oposa al fenomen de la globalització, al capitalisme salvatge i a la destrucció de la seva identitat i valors". Darrere aquests principis s'estructura una associació que va apuntalar el seu primer centre al gener de 2012 amb un

local llogat al barri del Clot de Barcelona. Emmirallat en l'experiència italiana de la Casa Pound de la ciutat de Roma —'okupes' d'extrema dreta que han fet reviscolar el neofeixisme italià—, el Casal Tramuntana pretén ser un punt de trobada i captació de joves amb inquietuds polítiques molt clares: nacionalisme espanyol amb pinzellades ultradretanes de diverses escoles, des de xenofòbia de la PxC, passant per la política contestatària de l'escola nacionalrevolucionària de l'MSR, fins al catolicisme ultraconservador de l'antic Moviment Patriòtic Català (MPC).

El Casal Tramuntana ha participat en les jornades més reivindicades pel nacionalisme espanyol, sent destacable la participació molt activa i agitadora durant les concentracions que des del 2012 es fan a Barcelona per festejar el 12 d'octubre o els diferents actes (concentracions, manifestacions, col·loquis) organitzats per Somatempus.

L'espanyolisme armat

Malgrat que en menor mesura que altres cossos policials, ni els Mossos d'Esquadra ni les policies locals a Catalunya no s'han pas escapat del debat nacional en què està submergit el país, ja sigui amb l'exhibició de simbologia espanyolista o la politització de certes pràctiques policials. L'ús polític de la policia ha generat força rebombori tot i que des de la Generalitat de Catalunya sempre s'ha intentat neutralitzar la qüestió per no entrar en polèmiques al si de la Conselleria d'Interior, molt qüestionada per temes diversos que afecten, sobretot, el model policial català.

Pel que fa als Mossos d'Esquadra, destaca la polèmica “vaga de català” protagonitzada per agents i sindicats policials quan van decidir deixar d'emprar aquesta llengua amb la ciutadania com a mostra de protesta pel deteriorament de les seves condicions de treball. La mesura va ser defensada, entre d'altres, pel Sindicat de Mossos d'Esquadra de Comissions Obreres (SME-CCOO) amb el seu portaveu, **Toni Castejón**, com a cara visible de la protesta; pel Sindicat de Policia de Catalunya (SPC), liderat per **David Miquel**, i pel Sindicat Autònom de Policia de la Unió General de Treballadors (SAP-UGT), representat per **Valentín Anadón**. Les declaracions més polèmiques, però, les va fer **Toni Castejón**: “Com que a Interior li farà mal la llengua, doncs anem a per la llengua és una mesura que va contra el departament, perquè sabem que no els agradarà absolutament gens”. L'acció no s'explica sense entendre les vinculacions polítiques d'agents del cos amb l'espanyolisme organitzat.

El mateix **Toni Castejón** va protagonitzar el 17 de maig de 2011, només cinc dies abans de les eleccions municipals, un vídeo de campanya amb el llavors candidat a alcalde de Barcelona, **Jordi Cañas**. Al vídeo, **Toni Castejón** i un altre representant sindical passejaven pel barri del Raval de Barcelona amb Jordi Cañas, sota l'argument de parlar de les polítiques de seguretat que proposava el candidat espanyolista tot visitant la “zona zero de la delinqüència a la ciutat”.

Un mes abans, a l'abril del mateix any, **Toni Castejón** també havia comparegut en roda de premsa al Parlament català acompanyant el líder de C's **Albert Rivera** per presentar “un pla de mesures per eradicar la violència a les celebracions multitudinàries”. Tot i l'estreta relació de **Castejón** amb C's, aquest representant sindical sempre ha desmentit que tingui cap vinculació ni amb aquest partit ni amb cap altre; però, en canvi, no hi ha constància que hagi fet rodes de premsa al Parlament o vídeos de campanya amb cap altre partit tret de C's. Aquestes, però, no han estat en cap cas les úniques polèmiques relacionades amb aquest tema al si dels Mossos d'Esquadra.

Al gener de 2012, en plena “vaga de català” dels Mossos, una convocatòria promoguda per alguns agents a Lloret de Mar va acabar cantant el “Que viva España” al president **Artur Mas** i amb l'exhibició de banderes espanyoles. La mateixa acció, sota l'excusa de les retallades laborals, la van tornar a protagonitzar a l'abril de 2014. Un fet similar també es va produir el 23 de gener de 2013 a

les portes del Parlament de Catalunya, quan dins de l'hemicicle s'estava aprovant la 'Declaració de sobirania' (que marca el tret d'inici des del punt de vista parlamentari cap al procés d'independència de Catalunya). Aquell dia, uns 200 agents dels Mossos d'Esquadra es van congrega encaputxats i lluint banderes espanyoles mentre cridaven consignes contra el Govern català i contra la independència. "Menys independència i més diners" i "La nostra paga està a Suïssa" foren algunes de les consignes que van corejar, en rigorós castellà i amb el suport d'un grup de militants del Moviment Cívic d'Espanya i Catalans que aquell dia també protestaven davant del Parlament.